

บทคัดย่อ

ความโตเมือง

ในบทความนี้ ขอเสนอการแปลตอนแรกของตำนานไทดำที่สื่อชื่อ “ความโตเมือง” ซึ่งตีพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา โดยกลุ่มไทดำที่อพยพไปอยู่ในรัฐ ไอโอวา พิมพ์ด้วยอักษรไทดำที่มีเครื่องหมายวรรคตอนด้วย “ความโตเมือง” ส่วนนี้ต่างกับอีกบางสำนวนซึ่งเขียนใหม่ตามความทรงจำโดยกลุ่มไทดำ ที่อพยพไปนอกประเทศเวียดนามและตีพิมพ์ไปแล้ว

ชาติไทดำเป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทกลุ่มหนึ่ง ในประเทศ เวียดนาม ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดเตียนเบียนและจังหวัดเซินลาเป็นส่วนใหญ่ พวกเขาใช้ระบบตัวเขียนของตน ต่างกับเจ้าของประเทศคือคนเวียดนามที่ไม่มี อักษรประจำชนชาติ ต้องยืมอักษรจีนมาใช้มานานนับพันปี

ในเวียดนาม นักวิชาการเวียดนามได้รวบรวมได้ประมาณ ๓๐ สำนวน ของตำนานฉบับนี้ ผู้เขียนเองก็มีอีกสำนวนหนึ่งสมบูรณ์กว่าสำนวนนี้ คิดว่าจะ แปลเป็นไทย ในภายหลัง

สำนวนแปลเป็นไทยสำนวนนี้ผู้แปลได้ส่งให้คุณเก๋มตรงตรวจแก้ไข แล้วก่อนที่ท่านเสียชีวิต ผู้แปลขอขอบพระคุณท่านที่ล่วงลับไปแล้ว ด้วย ความเคารพอย่างสูง

พจนต์ภาษาไทดำ ภาษาเวียดนามและ IPA ที่ใช้ในบทความนี้เป็น ผลงานออกแบบส่วนตัวของผู้เขียนซึ่งออกแบบสืบทอดมาอยู่แล้ว

Abstract

Kwam To Muang: Black Tai Chronicles

This article presents the translation of the initial chapters of a famous Black Tai chronicle: Kwam To Muang, from a book printed by the Black Tai Community in Iowa, USA. The Black Tai script, complete with tone markers, is significantly different from a previous version which was rewritten from memory by Black Tai migrants outside Vietnam.

Black Tai are an ethnic group living mostly in Dien Bien, Son La provinces, Vietnam, speaking a dialect of Tai. While the Vietnamese have used the Chinese script for over a millennium, the Black Tais originated their own script long ago.

Vietnamese scholars have already collected around thirty different versions of the Kwam To Muang chronicle; indeed this author has another significant version of the chronicle he plans to translate at a later date.

This translation was submitted to Mr. Cam Trong for review, who graciously corrected the first chapters before his death—the author wishes to express his sincere gratitude to the highly respected Black Tai scholar.

Note: the Black Tai, Vietnamese and IPA fonts used in this article were created by the author more than a decade ago.

ความ เนิ เฌ6

ความโตเมือง

ทวิ สว่างปัญญางกูร*

ความโตเมือง สะกดตามเสียงอ่าน *ความเฌ6* /kwa:m⁴ to⁵muay⁴ / เป็นตำนานของชนชาติไทดำในเขตพายัพประเทศเวียดนาม ซึ่งตามประเพณีดั้งเดิมนั้น ใช้อ่านเฉพาะในคืนสุดท้ายของงานศพก่อนเผาและอ่านหลังเที่ยงคืนเท่านั้น ประเพณี ห้ามไม่ให้อ่านเวลาอื่นและโอกาสอื่น ศูนย์ Tai Studies Center, Iowa, USA ของชาวไทดำในสหรัฐ ได้แปลชื่อหนังสือนี้ว่า The Tai chronical book และได้ ตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ด้วยอักษรไทดำคอมพิวเตอร์ ฟอนต์แบบ DOS (เป็นจุด ๔ เหลี่ยมต่อกันแทนเส้นโค้ง) แต่ไม่ได้แปลเนื้อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษ ในปีค.ศ. ๑๙๘๖

ความ “ความ” หมายถึง “เรื่อง” ไม่ใช่ “ควม” ไทดำยังมีหนังสืออีกเรื่อง หนึ่งชื่อ “ความ อี ตู” หรือ “เรื่องคางคก” *เฌ* /to⁵/ “โต” เขียนด้วย “ต” อักษรต่ำแปล ว่า “เล่าเรื่อง” เสียงอ่านไม่มีลม การทับศัพท์เป็น “โท” ไม่ตรงนักเพราะ “ท ทหาร” เป็น เสียงมีลม ส่วน *เฌ* /to¹/ ใช้ “ต เต่า” เสียงสูง แปลว่า “ตัว” เช่น *เฌ มเ* “โตมา ” แปลว่า “ตัวหมา” wm “โต” ก็เช่นเดียวกัน ใช้พยัญชนะ m “ตือ” อักษรต่ำ ซึ่งไทย สยามไม่มี ไทยสยามมีแต่ “ต เต่า”

ในเวียดนามได้มีการรวบรวมเรื่องความโตเมืองได้ถึง ๓๐ สำนวนต่างกัน ผู้เขียน มีสำนวนของเรื่องนี้อีกสำนวนหนึ่ง เป็นเอกสารเขียนมือมาจากเวียดนาม แต่อยาก

---

*ทวิ สว่างปัญญางกูร (นักวิชาการอิสระ) ผู้แปลและสร้างฟอนต์ไทดำ สำนวนแปลเป็นไทย สำนวนนี้ ผู้แปลได้ส่งให้คุณ **เก็มตรอง** (นักวิชาการไทดำ) ตรวจสอบแล้วก่อนที่ท่านเสียชีวิต ผู้แปลขอ ขอบพระคุณท่านที่ล่วงลับไปแล้ว ด้วยความเคารพอย่างสูง (ฟอนต์ภาษาไทดำ ภาษาเวียดนามและ IPA ที่ใช้ในบทความนี้เป็นผลงานออกแบบส่วนตัวของผู้เขียนซึ่งออกแบบสืบทอดมาจากพี่มาแล้ว)

แนะนำผลงานของคุณย์ไต้ศึกษาจากสหรัฐก่อน เพราะเห็นว่าพิมพ์ถูกต้องชัดเจนและใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ด้วย เนื้อหากีกระชับรัดดี น่าเชื่อถือ

อักษรไทดำและสัทอักษรสากลในบทความนี้ ผู้เขียนใช้ฟอนต์ BLT50 และ BlackIPA

ที่ผู้เขียนออกแบบสำหรับใช้กับแป้นภาษาไทยทั่วไป นานมาแล้ว แต่ผู้เขียนพิมพ์ตามต้นฉบับของคุณย์ไต้ศึกษาสหรัฐอย่างเคร่งครัด ไม่แก้ไข ดัดแปลงแต่อย่างใด สัทอักษรสากลสำหรับภาษาไทดำนั้น ผู้เขียนใช้ระบบ William J.Gedney (Southwestern Tai Dialects, The University of Michigan, No 42, 1994) ดั้งได้เข้ามาแล้วในบทความก่อนๆ เนื่องจากเรื่องความโตเมืองนี้มีความยาวพอสมควร ผู้เขียนขอเสนอตอนแรกเท่านั้นแล้วค่อยคิดหาทางนำเสนอตอน เพิ่มเติมในภายหลัง

เมื่อสิ้นเดือนธันวาคมที่ผ่านมา ได้ข่าวว่าท่านเกษมตรองได้เสียชีวิตไปแล้ว งานอ่านแก้ไขบทความนี้เป็นงานชิ้นสุดท้ายที่ท่านกรุณาผู้เขียน และชนชาติไทดำได้สูญเสียปราชญ์คนหนึ่งของพวกเขาไปแล้ว

1. หนี ่ ะป็น ัน ะป็น ุ๋

/kɔ² pen¹ din¹ pen¹ ɲa³/

เดิมที เป็นดิน เป็นหญ้า

หนี ่ “ก่อ” คือ “เบื้องต้น” ไม่ใช่ “ก็” ซึ่งต้องเขียนเป็น หนี ่ และไม่ใช่ “ก่อสร้าง” คุณย์

ไต้ศึกษาที่ IOWA แปลเป็น “In the beginning” คำว่า หนี ่ “หญ้า” เขาก็สะกดด้วย “หญ” ไม่ได้สะกดเป็น “หย”

หนี ่ ะป็น ุ๋ ัน ุ๋ ุ๋ ุ๋ ุ๋ ุ๋

/kɔ² pen¹ fa⁶ to⁵ thuɯŋ¹ het²/

เดิมทีเป็นฟ้าโตเท่าดอกเห็ด

ุ๋ ุ๋ “ทวง” คือลักษณะนามสำหรับดอกไม้ เช่น ุ๋ ุ๋ ุ๋ ุ๋ ุ๋ ุ๋

/sɔŋ¹thuɯŋ¹boɯ²may⁶ / ดอกไม้ สองดอก

หີ เປັນ ดิน เ็นด ท๋อง

/kɔ² pen¹ din¹ cɛt² hɔn²/

เดิมที่เป็นดินเจ็ดแห่ง

ฟังสังเกตการเขียน “สระ ‘อึ’” ในคำว่า **ดิน** “ดิน” กล่าวคือหากไม่มีพยัญชนะท้ายติดตาม จะเขียนบนสระเช่น **เ็น** แต่หากมีพยัญชนะท้ายติดตามในพยางค์ปิด จะต้องเขียนระหว่างสองพยัญชนะในพอนต์อักษรไทดำของผู้เขียนจึงมี “อึ” สองตัว ใช้ในสองกรณีต่างกัน ในแผนที่ คำว่า “ดิน” หมายถึงประเทศ “ดินแก้ว” แปลว่า “ประเทศเวียดนาม “ดินห่าน” หมายถึงประเทศจีน

หີ เປັນ นี เเท่ แคว

/kɔ² pen¹ nam⁶ kaw³ kwe⁴/

เดิมที่เป็นแม่น้ำแก้ว

คำว่า “แคว” นั้น เดิมที่ผู้เขียนพิมพ์ตามต้นฉบับว่า **แคว** แต่คุณเกี่ยมตรอง

แก้เป็น **แคว**

หີ เປັນ ปาท แน น๋ว

/kɔ² pen¹ pa² tɛ⁴ ta:w⁵/

เดิมที่เป็นปากแม่น้ำแต แม่น้ำดำ

แ “แต” หรือ “น้ำแต” ฝรั่งเศสเรียกเป็น Black river ภาษาเวียดนามว่า “ซงดำ”

น๋ว “ดำ” หรือ “น้ำดำ” ฝรั่งเศสเรียก Red River เวียดนามเรียกเป็น “ซงห่ง”

น้ำ ตี้ แลบ ฆี้ แลบ

/fa⁶ tam² suap¹ mo:³ kha:ŋ¹/

ฟ้าดำตั้งหม้อขาง

แลบ “เซื่อง” คือ “เหมือน ตั้ง”

ฝั๋ ๒๖ ๙๙๖ ๙๗๓ ๓ู่๓๗

/fa⁶ ba:n¹ suan⁴ puua² thuay³/

ฟ้าบางตั้งเปลือกก้วย

๖๘ ๓ึ๋ ๙๗๓ ๗๓๗

/ɣua⁴ dam¹ pay¹ kuɣ⁴ noɔ²/

วัวดำเดินติดหนอก

๓๖ “กุง” คือ “ติด ชน”

๗๓ ๙๗๓ ๙๗๓ ๓๖

/mu¹ foɔ² pay¹ kuɣ⁴ laɣ¹/

หมูพ่อพันธุ์เดินติดจมูก

๗๓ ๙๗๓ “หมูพ่อ” คือหมูตัวผู้ที่ไม่ตอน เอาไว้เป็นพ่อพันธุ์ จึงตัวใหญ่กว่า

“พ ผ” ไทดำออกเสียงเป็น “ฟ

ฝ” “เช่นผี” จึงกลายเป็น “เช่นฝ” ไป

ไทดำเขียนและออกเสียง “ด เต็ก” กับ “ล ลิง” บางครั้งสับสนกัน “ตั้ง” (จมูก)
เขียนเป็น “ลั้ง”

๓๗๓ ๓ึ๋ ๓ู่๓๗ ๓ู่๓๗ ๓ู่๓๗

/ya:m⁴ nan⁶ pu² co⁵ koɣ⁵ fa⁶/

ยามนั้นนุ้ใจไก่อฟ้า

๓ู่๓๗ ๓ู่๓๗ ในอีกสำนวนหนึ่งเขียนเป็น ๓ู่ ๙๗ ๓ู่๓๗ “จอ กน ฟ้า” ตาม

นิทานไทดำ เป็นบริวารของแดน ซึ่งสั่งให้โจงทำอะไรต่ออะไรตามราชประสงค์

๓ู่๓๗ ๓ู่๓๗ ๓ู่๓๗ ๓ู่๓๗ ๓ู่๓๗

/caɣ² tat² sa:y¹ bon¹ hau³ ma³/

จึงตัดสายบนให้ลอยขึ้น

พ้^๖ “หม่า” คือลอยขึ้น (to rise)

ตัก x๗ น้^๖ ไร่^๖ ๗๗

/tat^๖ sa:y^๖ fa^๖ hau^๖ kha:t^๖/

ตัดสายฟ้าให้ขาด

น้^๖ ๖๖ ๗๗๗ ๗๗ ๗๗

/fa^๖ caŋ^๖ wa:t^๖ mua^๖ nua^๖/

ฟ้าจึงลอยกลับข้างบน

๖๖ ๖๖๖ น้^๖ ๖๗๗ ๗๗๗

/caŋ^๖ pen^๖ fa^๖ tem^๖ hen^๖/

จึงเป็นฟ้าสุดสายตาแห่งนี้

๖๖ ๖๖๖ ๗๗๗ ๖๗๗ ๖๖

/caŋ^๖ pen^๖ then^๖ tem^๖ fo^๖/

จึงเป็นแดนเต็มผอ

๖๖ ๗๗ x๗๖ ๗๗๖ ๖๖๖ น้^๖ ๗๗๖ ๗๗๖

/caŋ^๖ Ɂaw^๖ sip^๖ koŋ^๖ da:y^๖ to^๖ me^๖ mu^๖/

จึงเอาตัวยี่สิบกองเท่าแม่หมู

๗๗ x๗๖ ๗๗๖ ๗๗๖ ๗๗๖ ๖๖๖ ๖๖๖ ๗๗๖

/ma^๖ sup^๖ ta:m^๖ kan^๖ khun^๖ ko^๖ baw^๖ hot^๖/

มาสืบตามกันขึ้นก็ไม่ถึง

๖๖ ๗๗๖ ๗๗๖ ๗๗๖ ๗๗๖ น้^๖ ๗๗๖ ๗๗๖

/caŋ^๖ Ɂaw^๖ sa:w^๖ koŋ^๖ wa:y^๖ to^๖ me^๖ ca:ŋ^๖/

จึงเอาหวายยี่สิบกองเท่าแม่ช้าง

๗๗๖ x๗๖ ๗๗๖ ๗๗๖ ๗๗๖ ๖๖๖ ๖๖๖ ๗๗๖

/ma^๖ sup^๖ ta:m^๖ kan^๖ khun^๖ ko^๖ baw^๖ hot^๖/

มาสืบตามกันขึ้นก็ไม่ถึง

น้ำ เอ๋ ไซ๋ ไซ๋ ค้อบ

/caŋ² zaw¹ sip² siap¹ koŋ⁶/

จึงเอาเสียงฆ้องสับอัน

หีบ เอ๋ เท๋ ไซ๋ หอบ

/kap² zaw¹ kaw³ siap¹ koŋ¹/

กับเอาเสียงกลองแก้วอัน

มา นีบ ตาเม หนึ่ ฝั้น คั๋ เป๋ บิน

/ma:⁴ tap⁵ ta:m¹ kan¹ khun³ ko³ baw² jin⁴/

มาทับตามกันขึ้นก็ไม่ได้ยิน

ตยาม นั๋ โถ ไซ๋ หนึ่ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋

/ɣa:m⁴ nan⁶ to¹ sat² nap² muap⁴ lum⁵ hu⁶ pa²/

ยามนั้น สัตว์ในเมืองล่างพูดได้

ไซ๋ โถ นเห ไซ๋ ไซ๋

/cu⁵ to¹ ta:⁵ hu⁶ ca:¹/

หากทุกตัวรู้จักคุย

ไซ๋ โถ ฝู โถ ฝู ไซ๋ ไซ๋

/cu⁵ to¹ mu¹ to¹ ma:¹ hu⁶ waw⁶/

หมูหมาทุกตัวพูดได้

โถ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋

/to¹ sat² nap³ muap⁴ lum³ caŋ² mua⁴ ka:w² thɔŋ¹ then¹/

บรรดาสัตว์ในเมืองล่างจึงขึ้นไปฟ้องกับแดน

แดน ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋ ไซ๋

/then¹ caŋ² teŋ² fep⁶/

แดนจึงใช้อภินิหาร

แฝบ “แฟบ” ภาษาเวียดนาม Phép แปลว่าอิทธิสาร

แฝบ ฝั เมล ฆุม ทย เมต

/kha³ kon⁴ muaj⁴ lum³ ta:y¹ met²/

ฆ่าคนเมืองล่างตายหมด

M เครื่องหมายตัวย่อ อ่านว่า “กน” หมายถึง “คน”

ตอน ๒. นี้ ทุม ทุม แถน

/nam⁶ thum³ thum⁵ then¹/

น้ำ ขึ้นท่วม ถาน

ยาม นัน ฟ้า ฝั ฝั แถน ฝั แถน

/ya:m⁴ nan⁶ fa⁶ caŋ² leŋ⁶ si² set²/

ยามนั้น ฟ้าจึงแล้งสุด ๆ

ฟ้า ฝั แถน ฝั แถน

/fa⁶ caŋ² det² si² sen¹/

ฟ้าจึงแดดตลอดกาล

๒๕ ทย นัน ทย ทย ทย

/ŋua⁴ kway⁴ caŋ² ta:y¹ ya:ŋ² ɲa³/

วัวควายจึงหิวหญ้าตาย

๒๖ ๒๖ ๒๖ ๒๖

/ba:w² ka⁶ ta:y¹ ha:ŋ² ta:ŋ⁴/

คนเดินทางตายระหว่างทาง

๒๗ ๒๗ ๒๗ ๒๗

/khaw³ yu² hay⁵ ta:y¹ fɔy¹/

ข้าวอยู่ไร้ตายเหี่ยว

ทอย ชู่เน่ ตาย แะ๋

/həy¹ yu² na⁴ ta:y¹ ləŋ⁶/

หอย อยู่นาตายแล้ง

แป๋ ชู่ซื่อ โหล่ คน

/pəŋ³ yu² sa:² hom⁴ kuan⁴/

แป้งที่ข่ารมควัน

มัน ชู่ลุ่ม ตาย เอ๋

/man⁴ yu² khum¹ ta:y¹ zaw³/

มันอยู่หลุมตายอ้าว

เป้า ชู่ป้า ตาย แฉวน

/paw³ yu² pa:² ta:y¹ khwen¹/

เป้าอยู่ป่าตายแฉวน

เป้า “เป้า” คือชื่อผลไม้ชนิดหนึ่ง

บ่าว เหว ตาย ชิน นี้

/ba:w² hua⁴ ta:y¹ ya:² nam⁶/

บ่าวเรือตายเพราะหิวน้ำ

ยาม นัน ปู่โค่ โค้บ น้า

/jam⁴ nan⁶ pu² co³ koŋ³ fa⁶/

ยามนั้นปู่ใจโง่งฟ้า

จั่ง เอะ ๖ มา ชัก

/caŋ² zaw¹ ŋu⁴ ma:⁴ yat²/

จั่งเอาจูมาเหยียด

จั่ง เอะ คี่ด มา กอช

/caŋ² zaw¹ khiat² ma⁴ doŋ⁴/

จั่งเอาเหยียดมาจัดงานศพ

กอง “ตอย” คือการจัดการศพตามพิธีประเพณี

เอ๑ โท๑ ทอ๑ ม๑ เย๑ วั๑ ๖๑ ๗๑
/ʔaw¹ to¹ hoy¹ ma⁴ yet⁵ wa:ɰ⁶ law³/

เอา เปลือกหอยมาทำเป็นไหหมักเหล้า

เอ๑ โน๑ ๕๑ ๖๑ ม๑ เย๑ ๗๑ ๘๑ ๙๑
/ʔaw¹ nok⁵ kaw⁶ ma⁴ yet⁵ caw³ khwan¹/

เอานกเค้ามาเป็นเจ้าขวัญ

เอ๑ ๑๖ ๒๖ ม๑ เย๑ ๓๖ ๔๖
/ʔaw¹ mEG4 Guan4 ma:4 yet5 na:G4 la:m5/

เอาแมลงวันมาเป็นแมสือ

ไฟ๑ ๒๑ ๓๑ ม๑ ๔๑
/fa⁶ caɰ² kum⁶ ma⁴ muɰt⁵/

ไฟจึงมีตมาทั่ว

ไฟ๑ ๒๑ ๓๑ ม๑ ๔๑
/fa:6 caG2 hUt5 ma4 daG1/

ไฟจึงเกิดฟ้าผ่าเสียงดัง

มือ๑ ๒๑ ๓๑ ๔๑ ๕๑
/mu⁶ diaw¹ keɰ² wen⁴ diaw¹/

มือเดียวกับวันเดียวกัน

๑๖ “แก่ง” แปลว่า “และ” and ในบทแปลของ หนังสือบางเล่มที่เขียน

ถึง “พับโสส่งสานเทง” นั้น ที่จริงเป็น ปี๑ ๒๑ ๓๑ ๔๑ ๕๑ ๖๑ ๗๑ ๘๑ ๙๑

๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ดำเมืองหม้วย และเมืองลา” “เทง” เป็นการอ่านผิด ต้องเป็น “แก่ง”

ฟ้า ฟ้า ฝน แขน ท้า

/fa⁶ caŋ² fon¹ sen¹ ha²/

ฟ้าจึงทำให้ฝนตกแสนห่า

มิถ ฝน น้ ไร่ช ฆาต ้วย

/mit⁵ fon¹ to⁵ nuay² ma:ɔ² ɯwa:⁵/

เม็ดฝนเท่าลูกหมากงว่า

ท้า ฝน น้ ไร่ช ฆาต ้วยช

/ha² fon¹ to⁵ nuay² ma:ɔ² muay³/

ท้าฝนเท่าลูกหมากหม้วย

คู ้วย น้ ู๋นอ

/cu⁵ huay³ nam⁶ cu⁵ ɔɯ⁴/

ห้วยทุกห้วยน้ำนอง

คู ดอน หนี ดอน ฝิช ู๋อ้อม

/cu⁵ don¹ hin¹ don¹ sa:y⁴ cu⁵ thuam³/

ทุกดอนหินดอนทรายต่างถูกน้ำท่วม

น้ำ ปัน อ้อ ะม ิน

/nam⁶ pin² ɔa:ɯ² mua⁴ bon⁴/

น้ำปันอ่างกลับไปข้างบน

ฝิช ปัน ะม ิน ฟ้า

/sa:y⁴ pin² mon⁴ mua⁴ fa⁶/

ทรายป็นวงกลมกลับไปบนฟ้า

น้ำ ฟ้า ู๋ม ัน ู๋น ู๋น

/nam⁶ caŋ² thum³ khun³ thɯŋ¹ then¹/

น้ำจึงท่วมขึ้นถึงแกน

ค ะม ู๋ม ฟ้า าช ะม

/kon⁴ muay⁴ lum⁵ caŋ² ta:y¹ met²/

คนเมืองล่างจึงตายกันหมด

ภาคผนวก
อักษรไทดำเปรียบเทียบ
ทวิ สว่างปัญญางกูร

(ใช้ฟอนต์ BLT50 และ BlackIPA ของผู้เขียน)

ลำดับ	อักษรไทดำ	คำอ่าน	IPA(Gedney's)	อักษรไทย
	พยัญชนะ			
๑	ᨀ	กอ	k	ก
๒	ᨁ	ก้อ	k	กั
๓	ᨂ	คอ	kh	ข
๔	ᨃ	ค้อ	kh	ค-ข
๕	ᨄ	งอ	ŋ	หง
๖	ᨅ	ง้อ	ŋ	ง
๗	ᨆ	จอ	c	จ
๘	ᨇ	จ้อ	c	ช
๙	ᨈ	ซอ	s	ส
๑๐	ᨉ	ซ้อ	s	ซ
๑๑	ᨊ	ญอ (นาสิก)	ɲ	หญ (นาสิก)
๑๒	ᨋ	ญ้อ (นาสิก)	ɲ	ญ(นาสิก)
๑๓	ᨌ	ดอ	d	ด
๑๔	ᨍ	ด้อ	d	ดี
๑๕	ᨎ	ตอ	t	ต
๑๖	ᨏ	ต้อ	t	ดี
๑๗	ᨐ	ทอ	th	ถ
๑๘	ᨑ	ท้อ	th	ท-ท
๑๙	ᨒ	นอ	n	หน
๒๐	ᨓ	น้อ	n	น
๒๑	ᨔ	บอ	b	บ
๒๒	ᨕ	บ้อ	b	บี
๒๓	ᨖ	ปอ	p	ป

ลำดับ	อักษรไทดำ	คำอ่าน	IPA(Gedney's)	อักษรไทย
๒๔	ຟ	ป้อ	p	ปี
๒๕	ຝ	ฟอ	f	ฝ
๒๖	ຟ	ฟ้อ	f	ฝ
๒๗	ຟ	มอ	m	หม
๒๘	ຟ	ม้อ	m	ม
๒๙	ຢ	ยอ	y	หย-อย
๓๐	ຢ	ย้อ	y	ย
๓๑	ື	ลอ	l	หล
๓๒	ື	ล้อ	l	ล
๓๓	ໜ	วอ	w	หว
๓๔	ໜ	ว้อ	w	ว
๓๕	ຫ	ฮอ	h	ห
๓๖	ຫ	ฮ้อ	h	ฮ
๓๗	ອ	ออ	o	ออ
๓๘	ອ	อ้อ	o	อ้อ
	<u>สระ</u>			
๑	ຳ	อัน	?an	อัน
๒	ຳ	อัว	?ua	อัว
๓	າ	อา	?a	อา
๔	ຳ	อำ	?am	อำ-อัม
๕	ີ	อี	?i	อี
๖	ີ	อี	?u	อี
๗	ູ	อู	?u	อู
๘	ູ	เอือ	?ua	เอือ
๙	ື	เอ	?e	เอ
๑๐	ຳ-ໜ	เอา	?aw	เอา
๑๑	ອ	ออ	?o	ออ

ลำดับ	อักษรไทดำ	คำอ่าน	IPA(Gedney's)	อักษรไทย
๑๒		เออ	ʔə	เออ
๑๓		เอีย	ʔia	เอีย
๑๔		เอือ	ʔua	เอือ
๑๕		แอ	ʔɛ	แอ
๑๖		โอ	ʔo	โอ
๑๗		ไอ	ʔay	ไอ
๑๘		อา-อือ	ʔau	ไอ
เครื่องหมาย				
๑		กน	kon ⁴	คน
๒		นึ่ง	nuŋ ³	หนึ่ง
๓		ซำลาย	sam ⁵ laay ⁴	ซำคำ
๔		จา-อือ	cau ³	จ้ำ
๕		เป้า	paw ³	เป้า
๖		จื่อ	ji ⁵	ยี่
๗		เหม้า	maw ³	เหม้า
๘		ซื่อ	si ¹	สี่
๙		ซา-อือ	sau ³	ส้ำ
๑๐		ซอง้ำ	sɔŋa: ⁶	สง่า
๑๑		มด	mot ⁵	เม็ด
๑๒		ซัน	san ¹	สัน
๑๓		เฮ้า	haw ⁶	เร้า
๑๔		เม็ด	met ⁵	เส็ด
๑๕		กา-อือ	kau ⁶	ไก

ภาษาเวียดนาม

- Cầm Cường, 1993. *Tìm hiểu văn hoá dân tộc Thái ở Việt Nam*. Nhà xuất bản khoa học xã hội. Hà Nội.
- Cầm Trọng, 1978. *Người Thái ở Tây Bắc Việt Nam*. Nhà xuất bản khoa học xã hội. Hà Nội.
- Cầm Trọng 1987. *Mấy vấn đề cơ bản về lịch sử kinh tế xã hội cổ đại người Thái Tây Bắc Việt nam*. Nhà xuất bản khoa học xã hội, Hà Nội.
- Cầm Trọng, Kashinaga Masao. 2003 *Danh sách Tổ tiên họ Lò Cẩm Mai Sơn, Sơn La. Nhà xuất bản Thế giới*, Hà Nội.
- Chương trình Thái học Việt Nam, 1992. *Hội thảo Thái học*. Nhà xuất bản văn hoá dân tộc, Hà Nội
- Chương trình Thái học Việt Nam, 1998. *Văn hoá và lịch sử người Thái ở Việt Nam*. Nhà xuất bản văn hoá dân tộc, Hà Nội.
- Đặng Nghiêm Vạn, 1988. *Tìm hiểu văn hoá cổ truyền của người Thái ở Mai Châu*. UBND huyện Mai Châu.
- Hoàng Trần Nghị, Tống Kim Ân, 1991. *Từ điển Thái- Việt*. Nhà xuất bản khoa học xã hội, Hà Nội.
- Hà Văn Năm et al. 1978. *Tục ngữ Thái*. Nhà xuất bản văn hoá dân tộc, Hà Nội.
- Hoàng Lương, 1988. *Hoa văn Thái*. Nhà xuất bản văn hoá dân tộc. Hà Nội.
- Lâm Tô Lộc, 1985. *Xòe Thái*. Nhà xuất bản văn hoá. Hà Nội.
- Nguyễn Hữu Thức. 1991. *Dân ca Thái Mai Châu*. Sở văn hoá thông tin Hà Sơn Bình.
- Phan Đăng Nhật, et al. 2003. *Chương Hán, sử thi Thái*. Nhà xuất bản khoa học xã hội. Hà Nội.

ภาษาอังกฤษ

- Đặng Nghiêm Vạn et al. The ethnic minorities in Viet Nam. oreign Languages Publishing house, Hanoi.

ภาษาฝรั่งเศส

- Cầm Trọng, traduit par Nguyễn Hương, 1987. Les Thai du nord-ouest du Vietnam, Etudes Orientales, Paris.